

Auus mees.

"Auus mees", armas lugeja, siis see siis nii isenestest mõista on, et sellest enam räätidagi ei maha? Siisti on see suur ja tähtis ast ja ei nõua mitte vähe oħwrid, ja tui seegi oma auu tahab puhta hoida; fest ainult "auumees" on ta tödeste "auus" mees.

Misugune "auumees" oli Walter Scott, suur inglise ilusirjanik (1771–1832). Tema sirjatööd ei olnud mitte nõnda ära lihvitatud, nagu mõned uuema aja ilusirjanuse tooded; on ta romaanistid, mis head ja tasulised on lugeda. Misuguseid on Walter Scott sirjutanud, suuri ja toreaid sirjeldusi oma rahva suurepäraliist ajaloost, Inglise ja Schotti rahva elust. Ta on üks lõifide aegade anderistfamatest sirjanustudest. Üks tema viimastest ütlastest oli: "See annab muulle troosti, et ma wōin ütelda, et mina ialgi ei ole latjunud inimest tema usus wanluma panna, tema elu juhtmõtteid ära riistuda, et mina midagi ei ole sirjutanud, mida mina surmawoodis lamades ebs oleks soovinud maha lüütutada.

Tema sirjatööd saatnud temale nii palju rahalist laju, et tema aastal 1811 omale oma fudulohas mõtsa ostis, mida tema aegajalt suurendas ja faunistas ja teda lõige ilusamaks sohaks ümber muutis. Kui tema oma tegewuse ja kuulsuse lõige förgemal tipul seisib, siis trebwas teda hirmus hoop: suured õrimojad, siis tema sa osanit oli, tegi vaid pankrotti (1826 a.) ja ta saotas korraka lõige oma varanduse ja sattus pealegi wōla sisse, mis umbes Miljon rubla suur oli. Aga ta wōttis lõige oma jõuu kostu, et häbita sellest suurest önnetusest wālja peaseda; "fest", ütles ta, mis on see raha tahju siis ta öteti selle tahju vastu, sii ma oma hingerahu lautan?" Sõprade poolt ei wōtnud ta ühtegi abi ega toetust vastu, misle juures ta omas moraalilises uhluses nature laugele läts, mis pārastipoolte tema terviise täiesti ära riistus. Aga tema tahitis ju tööd teha „nagu tiiger“. "See minu parem täsi," sirjutas ta oma töörale, „peab lõige tahju tasa tegema, ja tui ma selle juures ta sõil peals taotama, siegi oma auu taham ma puhta hoida." Nüüd haffas ta suurt 9-töötelist raamatut „Napoleoni elust" sirjatama, mislega ta aasta joossul walmis sai ja nõnda omal: lõige suure summa teenis, mida ta viimseti kopilani oma wōla-ussujatele hea meelega wālja matjis. Selle sohusetäit-

mise tundmises sirjutas tema 17. det. 1827 oma pāewaraamatusse: "Mina ei ole ialgi nii rahuliste magada wōdinud tui nūud, kus minul see tundmus rinnus aset wōtab, et minu wōlaustujad mind tānawad, kus minul see selge teadmine on, et ma tui auumees oma sohusi olen tāitnud. Tee, mis minul ees, on pist, raske ja pime, aga ta wiib mind puhta auususele. Kui mina ta sejet waewa peafsin surema, mis ju ivergeste wōib sündiba, siis suren mina ommetegi auuga. Saan ma seda fätte, mis ma pūuan, siis pārin ma teiste tānu ja oma südametunnistuse rabulolemisist." Tõestie, juba mõne aasta pārast oli ta juba nii laugel, et ta omast wōlasti umbes 600-tubat rubla ära oli mōsnud, ja veel paar aastat, ja ta wōlasumma oleks täiesti malstud olnud. Parafu ei pidanud ta seda tundi mitte enam nägema.

Ille inimeje jõuu tāiw töö, mis ta enese selga wōttis murdis wiimats ta tema jõuu, ja talvel 1830 a. balwatti to, ja see viis teda haua õärde. Waewalt oli ta teibunud tui ta juba jälle sule lätté wōttis. Küll hoitatai wāl ja sōbrad teda selle eest, aga ta hūndis: "Ja mina ei tobi enam tööd teha? Mīsama wōits ta tüdrus paja tulele panna ja selle ütelda: ja ei tohi mitte leema hakata. Seisats mina tööta, siis lähesin mina hussuts." Aader oli ommeti wiimats wao viss jõuudnud. Aastal 1831–1832 oli ta terwe talve Itaalias, aga paronemist ei olnud nāha. Siin halwatti teda teist ford, ja peaaegu minestuses toodi teda fedu, oma armisa fedulohha. "Mina olen palju nānud," ütles ta pārast oma Itaalia reisi, „aga ma ei leidnud midagi, mis mina oma todv lohaga oleks wōinub wōrelda. Ma pean seda veel ford hästi waatama." Ta suri siia aastal 1832, Mihli-kuu 21. pāewal, 61 aastat wana. Tema tānulit isamaa ehitas temale maa pealinnas, Edinburis, kus ta sa oli sündinud, — torede mālestusefamba. Tema wāimees Polhart sirjutas tema eluloo, misle sissestuletud tema veel oleivate wōlgade lüütutamiseks mārati, et tuulsa surnu mālestust lōigist fodenilu tuuluse ja auu plettidesi puhaštada. — Walter Scott oli tuulus laulis ja auus inimene. Esmesets ei wōi meie lōid mitte saada, aga teisets wōib meist igaüis saada, ja see on enam wāart tui esimene. Juba wana Sirat ütleb (41, 15): „Ratsu, et siia enesele hea ja auusa nime saad; see on festowom tui tubat suurt fullavarandust."